

David Bondia Garcia

RESOLUCIÓ DEL SÍNDIC DE GREUGES REFERENT A L'ACTUACIÓ D'OFICI RELATIVA A L'IMPACTE MEDIAMBIENTAL DE LES CURSES URBANES

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 6 de juny de 2019, aquesta Sindicatura acorda iniciar una actuació d'ofici en relació amb l'impacte mediambiental que impliquen les curses esportives a la ciutat.

En els carrers de la ciutat de Barcelona cada any es desenvolupa un gran nombre de curses, es tracta d'esdeveniments autoritzats que impulsen la pràctica esportiva però que a la vegada generen força agents contaminants en el medi per la gran quantitat d'ampolles de plàstic que es reparteixen als participants, és per això que la síndica decideix **valorar l'impacte mediambiental de l'ús d'envasos de plàstic d'un sol ús en les curses urbanes.**

Actuacions fetes

Per tal d'estudiar l'impacte ambiental de l'ús d'envasos de plàstic d'un sol ús en les curses urbanes, es va sol·licitar, en data 14 d'agost de 2019, informació a l'Institut Barcelona Esports (IBE) i a l'Àrea d'Ecologia, Urbanisme, Infraestructures i Mobilitat.

Així mateix, es va fer un seguiment del desenvolupament d'algunes de les curses més populars a la ciutat.

Resposta dels òrgans afectats

Aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada a l'Institut Barcelona Esports de l'Àrea d'Agenda 2030, Transició Digital, Esports i Coordinació Territorial i Metropolitana en què s'exposa que a la ciutat es realitzen una seixantena de curses cada any i que d'aquestes només n'hi ha una desena en les quals l'IBE és titular o bé hi dona suport o hi col·labora.

Del nombre d'esdeveniments esmentats, l'Ajuntament és titular de sis proves esportives, cinc de les quals organitzades mitjançant la concurrència dels interessats a un concurs públic, i és la cursa de la Mercè l'única que s'organitza de forma directa. Als requisits d'autorització de les curses coordinades per l'IBE sempre es demanen clàusules mediambientals relacionades amb el soroll i la seva limitació.

Els reglaments de certes proves esportives estipulen la conveniència d'establir punts d'avituallament, principalment d'hidratació i en les de mitja i llarga distància també amb sòlids, per atendre les necessitats dels participants. A tots els organitzadors, en aquests punts i d'acord amb les necessitats i volum, es posa a la seva disposició els

Aquesta resolució s'emmarca dins el compromís de l'Ajuntament de Barcelona amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), d'acord amb la Mesura de Govern sobre l'Estratègia d'Impuls de l'Agenda 2030, concretament amb l'objectiu 12.4, reduir la presència i l'impacte dels plàstics.

recursos materials i humans per recollir els residus que es puguin generar, i és des de la Direcció dels Serveis de Neteja i Gestió de Residus que es fa el dimensionament dels recursos necessaris.

L'IBE manifesta que treballa per tal d'aconseguir fer més sostenibles els esdeveniments esportius i que des de l'any 2017 consten iniciatives destinades a la reducció del plàstic en aquests esdeveniments. Prova d'això ha estat l'eliminació durant els anys 2017, 2018 i 2019 de les ampolles de plàstic que es donaven en els avituallaments de meitat de carrera, que han estat substituïdes per gots compostables.

A continuació es detallen les propostes fetes des de l'IBE en la Taula d'EVENTS, espai de presentació, valoració, decisió i autorització dels esdeveniments i/o iniciatives que tinguin lloc a la via pública i que per la seva naturalesa, impacte o complexitat organitzativa requereixin una autorització excepcional o singular, respecte dels criteris ambientals que s'haurien de garantir en totes les curses de la ciutat:

- *Recollida selectiva de residus (aplicació progressiva de la instrucció tècnica per l'aplicació de criteris de sostenibilitat en la neteja i recollida de residus d'Ecologia Urbana).*
- *Avituallament amb gots i la supressió de les ampolles de plàstic (aplicació progressiva de la instrucció tècnica per l'aplicació de criteris de sostenibilitat en la neteja i recollida de residus d'Ecologia Urbana).*
- *Samarretes amb certificació mínima ECOTEX (aplicació progressiva de la instrucció tècnica per l'aplicació de criteris de sostenibilitat en la neteja i recollida de residus d'Ecologia Urbana).*
- *Bossa del corredor reutilitzable o de paper reciclat.*
- *Comunicació "on line" i supressió dels "flyers" i altres productes en suport paper a la borsa del corredor i a l'arribada.*
- *Disposar d'un pla de mobilitat que informi de com accedir a les curses amb transport públic i faciliti l'arribada en bicicleta.*

Aquesta Sindicatura també va rebre la informació sol·licitada a l'Àrea d'Ecologia, Urbanisme, Infraestructures i Mobilitat en què s'exposa que des de la Direcció de Neteja i Gestió de Residus es facilita la recollida selectiva en tots els esdeveniments i actes que organitza l'Ajuntament i, per tant, se subministren els contenidors i bujols per a la recollida selectiva de les fraccions que es necessitin, per tal de garantir també el transport a les plantes de valorització que pertoquin.

En qualsevol cas, el destí dels plàstics recollits en les curses són alguna de les dues plantes de selecció d'aquests materials: la línia de selecció d'envasos d'Ecoparc 2 i la planta de selecció d'envasos de Semesa a Gavà. Els materials recollits en les curses, per optimitzar els costos de transport, es barregen amb el material recollit en la resta de contenidors grocs de la ciutat i es transporten conjuntament a les plantes anteriorment esmentades.

En el moment d'elaborar aquest informe, no es disposa de les dades corresponents a la quantitat de residus que es recullen en cadascuna de les curses; no obstant això, s'està treballant per poder disposar d'aquestes dades no només en les curses sinó en tots els esdeveniments de la ciutat que organitza l'Ajuntament.

David Bondia Garcia

Finalment s'informa que l'eliminació dels envasos de plàstic d'un sol ús en les curses s'havia de treballar durant l'any 2020, en el marc de la Taula Plàstic Zero, constituïda el 18 de novembre de 2019.

CONSIDERACIONS

1. Sobre el dret al medi ambient

Tot i que l'article 12 del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals reconeix el dret de tota persona a gaudir del màxim nivell possible de salut física i mental, és necessari, entre altres qüestions, per fer efectiu aquest dret la millora del medi ambient (1.b). No va ser fins a la Declaració d'Estocolm que es va reconèixer per primera vegada **la relació necessària entre la qualitat del medi ambient i el gaudi efectiu dels drets humans**. Relació aquesta confirmada per la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) gràcies a la interpretació extensiva del dret a la vida privada i familiar segons el Conveni Europeu de Drets Humans i Llibertats Fonamentals.

La Carta Social Europea vincula la protecció ambiental amb el dret a la protecció de la salut o a la seguretat i higiene, i assenyala la necessària connexió pel que fa a la necessitat de prendre accions de prevenció, limitació i control de la contaminació com a part de l'obligació de garantir el dret a la salut.

Amb posterioritat, l'any 1989 es va adoptar la Carta Europea sobre el Medi Ambient i la Salut, en què es reconeix el dret de les persones a gaudir d'un medi ambient que aporti els màxims nivells possibles de salut i benestar. Així mateix, entre altres aspectes, **es preveu la responsabilitat dels governs i autoritats públiques de protegir el medi ambient i promoure la salut dels éssers humans en el seu territori**.

A Europa, l'any 1997, mitjançant el Tractat d'Amsterdam, s'establia la necessitat dels països signants d'establir una acció conjunta encaminada a garantir la protecció del medi ambient i la salut de la ciutadania (art. 152 i 174), en conseqüència, la Unió Europea va establir com a objectiu millorar la qualitat de vida de la ciutadania, mitjançant la millora del medi ambient, i més concretament reduint els nivells de contaminació, atenent el caràcter nociu que té sobre la salut humana.

La Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat estableix el dret dels ciutadans i ciutadanes a un medi ambient sa que cerqui la compatibilitat entre el desenvolupament econòmic i equilibri ambiental. Amb aquesta finalitat, les autoritats municipals adopten polítiques que fomentin l'estalvi de l'energia, de gestió, de reciclatge, reutilització i recuperació dels residus (art. XVIII).

La Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea estableix que les polítiques de la Unió han d'integrar i garantir, conforme al principi de desenvolupament sostenible, un alt nivell de protecció del medi ambient i la millora de la seva qualitat (art. 37).

Així mateix es pronuncia la Constitució espanyola (art. 37 i 45.1) i estableix el dret de les persones a disposar d'un medi ambient adequat, i l'obligació de les autoritats públiques de protegir el medi ambient a fi de protegir i millorar la qualitat de vida.

2. Sobre les polítiques de prevenció de residus plàstics

El mes de juliol de 2021 ha finalitzat el termini per a la transposició de la Directiva (UE) 2019/904 relativa a la reducció de l'impacte de determinats productes de plàstic en el medi ambient, que preveu regulacions per als diferents articles de plàstic d'un sol ús, com ara els gots de beguda, les ampolles, etc. Aquesta Directiva disposa prendre tota mena de mesures per aconseguir **“una reducció quantitativa mesurable” del consum de productes de plàstic d'un sol ús.**

Així és que, el mes de març de 2019, l'Ajuntament ja va aprovar una instrucció que prohibeix el consum d'aigua envasada i de gots de plàstic d'un sol ús en les dependències municipals, i el mes de novembre del mateix any, d'entre totes les mesures proposades per fer front a l'emergència climàtica, va constituir la Taula Plàstic Zero, com una eina per reduir, de forma efectiva, la utilització d'elements de plàstic a la ciutat.

Des de la Secretaria Barcelona +Sostenible, impulsada per les entitats del grup de treball Residu Zero del Consell Ciutadà per la Sostenibilitat, i que compta amb un centenar d'organitzacions adherides, es va llançar el repte “beure sense plàstic” que, conjuntament amb una altra acció denominada “Aquí comença el mar. No hi llencis res”, ha fet que Barcelona fos guardonada als premis de la 12a edició de la Setmana Europea de Prevenció de Residus 2020.

En aquesta línia, el passat mes de juliol de 2021 l'Ajuntament va presentar el **Compromís Barcelona Plàstic Zero** amb la finalitat de ser un catalitzador i altaveu **d'accions i projectes de reducció de plàstics d'un sol ús** que permetin avançar cap a un model de societat més saludable i compromesa amb el futur, i fent front d'aquesta manera a la cultura d'usar i llençar.

Així mateix, **es proposa l'elaboració d'un Pla de Gestió Ambiental per a les curses que es desenvolupen a la ciutat**, amb l'objectiu de prevenir la reducció de residus i millorar-ne la seva gestió establint un seguiment de les fraccions que es generen fins a les plantes de tractament.

3. Sobre l'ús i gestió dels plàstics en les curses urbanes

Una de les mesures que es van establir en la Taula Plàstic Zero per a l'erradicació del plàstic d'un sol ús a la ciutat és l'obligació de l'ús de gots retornables en totes les activitats que requereixin concessió municipal.

David Bondia Garcia

En el cas de les curses que organitza i/o en què participa l'IBE, el consistori informa que ja durant els anys 2017, 2018 i 2019 s'han substituït els gots de plàstic per gots compostables en els punts d'avituallament de meitat de les curses, però no es fa cap referència a la resta de curses que també es realitzen a la ciutat i de les quals l'IBE, segons s'assenyala en l'informe, no disposa de cap tipus de dades. Atenent el volum de curses que es desenvolupen a la ciutat, sobta que no hi hagi un òrgan o departament on es centralitzin dades corresponents a totes les curses i n'avaluïn l'impacte.

En l'elaboració d'aquest informe, s'ha detectat la dificultat per quantificar l'impacte del plàstic d'un sol ús en les curses, ja que, tal com s'ha informat, els residus generats durant les curses s'ajunten i es barregen amb els altres residus municipals, fet que impossibilita el seu mesurament, tal com disposa la Directiva (UE) 2019/904 relativa a la reducció de l'impacte de determinats productes de plàstic en el medi ambient. **Quantificar residus i establir indicadors** que facilitin la valoració és un primer pas per no només conèixer l'impacte mediambiental que suposen les curses urbanes, sinó també per conscienciar la ciutadania sobre la necessària reducció de residus.

Així mateix, la Sindicatura ha fet seguiment del desenvolupament d'algunes de les curses realitzades durant els últims dos anys i ha pogut observar diferents formes de dur a terme els avituallaments per tal de garantir la hidratació dels corredors, des de la utilització de gots compostables fins a la instal·lació de fonts públiques portàtils, el repartiment de bidons reutilitzables per a ús individual i finalment, en l'última cursa de la Mercè 2021, el retorn a les ampolles de plàstic, realitzades amb material 100 % reciclat. Cal dir, però, que en cap de les curses que s'han seguit durant aquests dos anys s'ha deixat de donar ampolles d'aigua en el punt d'avituallament de final de cursa.

Amb la finalitat de difondre i conscienciar, i en coherència amb el Compromís Plàstic Zero, es valora que, a nivell de ciutat, es valora que, a nivell de ciutat, seria convenient **disposar d'un codi de bones pràctiques** entès com el conjunt de recomanacions i compromisos, en referència a l'ús i la gestió dels residus plàstics. Els codis de bones pràctiques, més enllà d'un instrument de sensibilització, permet definir accions i indicadors per, si escau, redissenyar estratègies efectives per impulsar la protecció del medi ambient.

Finalment, es vol destacar que aquesta decisió s'emmarca en un dels 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en què es configura l'Agenda 2030 de les Nacions Unides, aprovada de forma unànime per tots els estats membres el 25 de setembre de 2015, concretament en **l'ODS 12 per tal de garantir modalitats de consum i producció sostenibles**.

En aquest sentit, la Mesura de Govern de l'Estratègia per a l'Impuls de l'Agenda 2030 a Barcelona, presentada en el Plenari del 31 de gener de 2020, en què l'Ajuntament adapta els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en què es configura l'Agenda 2030 al context i necessitats de Barcelona, confirmant 139 de les 169 fites globals en què es despleguen els 17 ODS, perquè el consistori té competències

atribuïdes, **s'identifica la fita operativa 12.4, amb l'objectiu d'aconseguir una reducció significativa de l'ús del plàstic en la vida quotidiana i una adequada gestió i reciclatge dels residus plàstics generats.**

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta Municipal de Barcelona i el Reglament que regula aquesta institució, aquesta Sindicatura té com a missió valorar si s'ha produït un greuge i, considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació de l'Ajuntament ha estat encertada amb el compromís de reduir el plàstic a la ciutat, però pot ser millorable en termes d'eficàcia en la gestió de les curses urbanes.**

En conseqüència, emeto la següent decisió:

- **Recomanar** a l'Àrea d'Agenda 2030, Transició Digital, Esports i Coordinació Territorial i Metropolitana que estableixi un quadre d'indicadors per poder mesurar i comparar l'impacte de les mesures ambientals en termes d'eficàcia.
- **Recomanar** a la Regidoria d'Emergència Climàtica i Transició Ecològica que elabori un Pla de Gestió Ambiental per a les curses, i que, per millorar l'eficàcia en la gestió de residus, es valori la possibilitat de disposar d'un mapa de quantificació de residus generats per fraccions.
- **Recomanar** a l'Àrea d'Agenda 2030, Transició Digital, Esports i Coordinació Territorial i Metropolitana que elabori un codi de bones pràctiques.
- **Recomanar** a l'Àrea d'Agenda 2030, Transició Digital, Esports i Coordinació Territorial i Metropolitana que, un cop disposi del codi de bones pràctiques i del quadre d'indicadors mediambientals, el difongui i comparteixi amb tots els òrgans implicats en la gestió d'aquests esdeveniments perquè s'apliqui.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i del seu contingut s'informarà la persona interessada.

Barcelona, 18 d'octubre de 2021